

Podstawowe dane o Wałbrzychu

I. Wałbrzych - lokalizacja

Wałbrzych położony jest w południowo-zachodniej Polsce, w centralnej części Sudetów Środkowych, w województwie dolnośląskim w pobliżu granic z Czechami i Niemcami. Miasto leży na wysokości 450 - 500 m n.p.m. w malowniczej kotlinie, nad którą rozciągają się lesiste pasma Gór Wałbrzyskich. Wałbrzych ma status gminy miejskiej, granice administracyjne obejmują obszar 85 km², który zamieszkały jest według stanu na dzień 30 czerwca 2008 roku przez 122.927 mieszkańców.

Wałbrzych posiada bardzo korzystne położenie komunikacyjne, leży w pobliżu skrzyżowania autostrad – A4 /40 km/ i planowanej A3 /29 km/. Przez Wałbrzych przebiega droga krajowa nr 35 prowadząca z Wrocławia do przejścia granicznego z Czechami w Golińsku.

Odległości od przejść granicznych:

Kudowa Słone - 90 km, Golińsk/Mezimesti - 17 km, Lubawka - 29 km, Zgorzelec - 120 km,

Odległości od stolic europejskich:

Warszawa - 420 km, Praga - 200 km, Wiedeń – 434, Berlin - 449 km,

Odległości od lotnisk:

Wrocław - Międzynarodowy port Lotniczy - 78 km,

Świebodzice – lądowisko dyspozycyjne dla awionetek - 10 km,

II. Wałbrzych w statystyce

Powierzchnia Gminy: 85 km², w tym:

- tereny przemysłowe – 7%
- drogi – 7%
- tereny mieszkaniowe i inne tereny zabudowane – 13%
- użytki rolne i leśne – 66%
- tereny wypoczynkowe – 1,7%
- pozostałe tereny – 5,3%

Tereny objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego:

- obowiązującymi – 11,0%
- w trakcie opracowania – 2,5%

Liczba mieszkańców według stanu na dzień 30 czerwca 2008 roku: 122.927, w tym:

- w wieku przedprodukcyjnym – 15,7% mieszkańców,
- w wieku produkcyjnym – 65,6% mieszkańców,
- wieku poprodukcyjnym – 18,7% mieszkańców.

Ludność na 1 km²: 1 460 osób.

Stopa bezrobocia dla powiatu wałbrzyskiego na koniec I półrocza 2008r.: 15,1%

III. Atuty Gminy

- Położenie geograficzne i dostępność komunikacyjna
- Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna
- Krajowe i lokalne ulgi dla inwestorów
- Dostępność siły roboczej
- Rozwijające się szkolnictwo wyższe
- Walory turystyczne miasta i okolic
- Rozwinięta infrastruktura techniczna

IV. Gospodarka

Jednym z głównych kierunków rozwoju, określonych w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Wałbrzycha do roku 2013 jest tworzenie przyjaznego klimatu i odpowiednich warunków prowadzenia działalności gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnego przemysłu oraz usług.

Ważnym elementem realizacji tego celu jest wspieranie pozyskiwania inwestycji o charakterze produkcyjno – usługowym, które w Wałbrzychu w większości lokują się na terenie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST PARK”. WSSE „INVEST-PARK” Sp. z o.o. powstała w 1997 roku i należy do najlepiej rozwijających się w kraju. Od początku działalności współpracuje na zasadach partnerskich z Gminą Wałbrzych w zakresie budowy infrastruktury technicznej na terenie strefy, jak i innych działań prowadzących do pozyskania inwestorów.

Podstrefa Wałbrzych WSSE „INVEST-PARK” zajmuje obszar 191,7470 ha. Położona jest na obrzeżach północnej części miasta, w odległości 1 km od drogi krajowej Nr 35, w bezpośrednim sąsiedztwie stacji kolejowej, 40 km od autostrady A4.

Obecnie w podstrefie wałbrzyskiej zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej posiada 16 firm, a przedsiębiorstwa działające na obszarze podstrefy zatrudniają łącznie ponad 8.300 osób.

Inwestorzy w Wałbrzyskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej, podstrefa Wałbrzych:

- TAKATA PETRI Sp. z o.o.
- QUIN POLSKA Sp. z o.o.
- TRELLEBORG AUTOMOTIVE POLAND Sp. z o.o.
- FOLSTOP EXPORT – IMPORT
- AGC SILESIA Sp. z o.o.
- CERSANIT III S.A.
- MIGAPOL Sp. z o.o.
- TOYOTA MOTOR MANUFACTURING POLAND Sp. z o.o.
- FAURECIA WAŁBRZYCH Sp. z o.o.
- NSK STEERING SYSTEMS EUROPE POLSKA Sp. z o.o.
- POLAND SMELTING TECHNOLOGIES „POLST” Sp. z o.o.
- KRATER Sp. z o.o.
- TOYOTA TSUSHO EUROPE Sp. z o.o.
- BIURO HANDLOWE OPALEX Sp. z o.o.
- POLAND INVESTMENTS 7 Sp. z o.o.
- TOYOTA EUROPE ENGINEERING & MAINTENANCE NV/SA Oddział w Polsce

Przemysł wałbrzyski funkcjonujący poza strefą reprezentowany jest głównie przez branżę ceramiczną, szklarską, włókienniczą, odzieżową, materiałów budowlanych, chemiczną, metalową, elektroniczną, motoryzacyjną i spożywczą. Najważniejsze firmy z tych branż to:

- FABRYKA PORCELANY “KRZYSZTOF” S.A.
- FABRYKA PORCELANY “WAŁBRZYCH” S.A.
- WAŁBRZYSKIE ZAKŁADY KOKSOWNICZE „VICTORIA” S.A.
- ENITRA Sp. z o.o.
- FABRYKA WKŁADÓW ODZIEŻOWYCH „CAMELA” S.A.
- RONAL POLSKA Sp. z o.o.
- WAMAG S.A.
- LEGIPOL Sp. z o.o.

Wałbrzych posiada wiele terenów i obiektów nadających się do wykorzystania na cele produkcyjne, handlowe, usługowe, gastronomiczne, turystyczno-rekreacyjne i mieszkaniowe.

Gmina Wałbrzych wspiera głównie działalność małych i średnich przedsiębiorstw, na których w zasadniczej części opiera się rozwój gospodarczy miasta. Najważniejsze inicjatywy skierowane do przedsiębiorców to:

- działania prowadzące do utworzenia Parku Przemysłowego w Wałbrzychu, na terenie którego będzie tworzona i udostępniana przedsiębiorcą niezbędna infrastruktura w ramach

ośrodka przedsiębiorczości, służącego jako miejsce lokalizacji wielu firm o podobnym profilu działalności,

- nowe propozycje ulg w podatkach lokalnych dla podmiotów gospodarczych określone jako Pakiet Przedsiębiorczość. Zawiera on szereg propozycji preferencyjnych stawek podatków i opłat administracyjnych dla nowych firm oraz przedsiębiorstw tworzących miejsca pracy, zwolnień z opłat dla bezrobotnych rozpoczynających działalność gospodarczą oraz ułatwień w gospodarowaniu lokalami użytkowymi. Celem funkcjonującego Pakietu jest wspieranie rozwoju istniejących i tworzenie dogodnych warunków do powstawania nowych podmiotów gospodarczych,
- prowadzenie przy Urzędzie Miejskim Punktu Obsługi Przedsiębiorcy, gdzie firmy mają możliwość korzystania z informacji na temat dostępnych na rynku środków, przeznaczonych na rozwój przedsiębiorczości,
- opracowano dla potencjalnych inwestorów Ofertę Inwestycyjną, zawierającą zbiór najważniejszych informacji o nieruchomościach gruntowych i zabudowanych, przeznaczonych na przedsięwzięcia gospodarcze,
- działalność przy Urzędzie Miejskim Agencji Lokalnej Funduszu Poręczeń Kredytowych, zadaniem której jest udzielanie informacji nt. możliwości uzyskania poręczeń kredytowych na rozwój i bieżącą działalność gospodarczą oraz opiniowanie wniosków o poręczenie kredytu.

Inwestorom, którzy wybiorą Wałbrzych na miejsce prowadzenia działalności gospodarczej pomoc świadczą wyspecjalizowane instytucje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości, do których należą m.in.:

- Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego,
- Fundusz Regionu Wałbrzyskiego,
- Fundacja Wałbrzych 2000.

V. Infrastruktura Techniczna

Energia ciepła

Głównym dostawcą energii cieplnej w Wałbrzychu jest Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A., które posiada następującą infrastrukturę ciepłowniczą, działającą na terenie miasta:

- Ciepłownia węglowa C-3, o mocy 98,14 MW, wyposażona w Instalację Odsiarczania Spalin.
- Ciepłownia gazowa C-1 o mocy 15,2 MW.
- 36 kotłowni lokalnych o łącznej mocy zainstalowanej 6,854 MW. Wszystkie kotłownie lokalne są zasilane gazem. W budowie są kolejne 2 kotłownie, w tym jedna węglowa o mocy 0,075MW i 0,105 MW gazowa kondensacyjna.

Długość sieci ciepłowniczej eksploatowanej przez PEC S.A. to 34,031 km.

Dostawa gazu

Siecią gazową na terenie miasta zarządza Zakład Dystrybucji Gazu Wałbrzych stanowiący jednostkę spółki Dolnośląski Operator Systemu Dystrybucyjnego Sp. z o.o.

- Długość czynnych eksploatowanych gazociągów niskiego oraz średniego ciśnienia łącznie to 291,123km ,
- Odbiorcy w Wałbrzychu są zasilani w gaz siecią nisko oraz średnioprężną,
- Łączna ilość przyłączy gazu (niskiego oraz średniego ciśnienia) na terenie miasta Wałbrzych eksploatowanych przez ZDG Wałbrzych to 6834 szt. o łącznej długości 83,069 km,
- Istnieje 26 stacji redukcyjno – pomiarowych II stopnia eksploatowanych przez Zakład Dystrybucji Gazu Wałbrzych,
- W styczniu 2008r. ZDG Wałbrzych przejął w eksploatację sieć przesyłową podwyższonego średniego ciśnienia oraz stacje redukcyjno – pomiarowe I st.

Energia elektryczna

Przesył oraz dystrybucja energii elektrycznej na obszarze miasta Wałbrzycha jest przedmiotem działalności EnergiaPro GRUPA TAURON S.A. Oddział w Wałbrzychu. Zaopatrzenie w energię elektryczną odbiorców zlokalizowanych na terenie miasta Wałbrzycha odbywa się za pośrednictwem Głównych Punktów Zasilania (stacji 110/20/10 kV) przyłączonych do napowietrznych linii WN 110 kV, z których wyprowadzone są linie średniego napięcia zasilające m.in. stacje transformatorowe SN/nn na obszarze miasta.

Zaopatrzenie w wodę

Wałbrzych zaopatrywany jest w wodę z ujęć wód podziemnych w rejonie Marciszowa, Gorzeszowa (Gm. Wiejska Kamienna Góra) i Unisławia Śląskiego (Gmina Mieroszów) oraz ujęcia wód powierzchniowych na rzece Bóbr – zlokalizowanych w powiecie kamiennogórskim. Niewielkie ujęcia wód podziemnych znajdują się w Czarnym Borze, Wałbrzychu – Rusinowej oraz na stoku Góry Chełmiec (gmina Szczawno Zdrój).

- Długość sieci wodociągowej rozdzielczej na koniec 2007 roku wynosiła 213,0 km (bez przyłączy)
- Zużycie wody (woda dostarczona odbiorcom) w 2007 roku wyniosło 5 320,9 tys. m³/r;
- Dobowa zdolność produkcyjna urządzeń wodociągowych wynosi 81,0 tys. m³/d (dla całego wodociągu eksploatowanego przez WPWiK wg M-06/2007);
- Długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 151,3 km.

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Wałbrzych obsługują dwie oczyszczalnie ścieków: „Ciernie” w Świebodzicach o przepustowości 40 000 m³/d i oczyszczalnia „Dzieńmorowice” we wsi Dzieńmorowice (Gm. Walim) o przepustowości 800 m³/d.

Eksploatacją sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej na terenie Wałbrzycha zajmuje się Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. Spółka ta została powołana przez Wałbrzyski Związek Wodociągów i Kanalizacji, w skład którego wchodzi 10 gmin, w tym Gmina Wałbrzych.

Kanalizacja deszczowa

Kanalizacja deszczowa w Wałbrzychu eksploatowana jest przez Zarząd Dróg i Komunikacji

- Długość sieci – ok. 163 km, na której usytuowano ok. 6100 wpustów ulicznych,
- Ok. 70% sieci wybudowano przed 1945 rokiem.

Gospodarka odpadami

Składowisko Odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne

Na składowisku gromadzone są odpady komunalne i podobne do komunalnych, pochodzące z terenu miast: Wałbrzycha, Szczawna Zdroju, Jedliny Zdroju, Głuszycy i Walimia. Składowisko składa się z dwóch kwater: 1A i 1B oraz systemów: drenażowego, wodociągowego, kanalizacji technologicznej i sanitarnej, kanalizacji deszczowej, instalacji do rozdeszczowywania odcieków na kwaterach składowiskowych, odgazowania złoża odpadów.

Składowisko odpadów obojętnych - „gruzowisko” przy ul. Świdnickiej

Składowisko zostało przekazane do rekultywacji. Na składowisku deponowany jest m.in. gruz betonowy, gruz ceglany, odpady innych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia, gleba i ziemia, w tym kamienie.

Selektywna zbiórka odpadów

Realizację selektywnej zbiórki odpadów w Gminie Wałbrzych rozpoczęto w 2001r. Pojemniki zakupione przez Gminę Wałbrzych od 2002r eksploatowane są przez ALBA Dolny Śląsk

w Wałbrzychu na podstawie zawartej z Gminą umowy o współpracy w zakresie selektywnej zbiórki odpadów. Pojemniki eksploatowane są zgodnie z zapisami uchwały Rady Miejskiej Wałbrzycha regulującej zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Wałbrzych. ALBA przejęła na siebie obowiązek opróżniania i utrzymania w należytym stanie technicznym pojemników, dalszego zagospodarowania odpadów oraz porządkowania terenu wokół pojemników.

Transport

Usługi przewozowe w zakresie przewozu osób na terenie miasta świadczy Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o oraz przewoźnicy prywatni prowadzący przewozy w obrębie miasta i na liniach łączących Wałbrzych z pobliskimi miejscowościami. Komunikacja pozamiejska i transport obsługiwany jest przez PKS, PKP oraz prywatnych przewoźników.

Gminne inwestycje infrastrukturalne

Gmina Wałbrzych realizuje inwestycje infrastrukturalne z myślą o mieszkańcach, a także w celu poprawy warunków inwestowania na terenie miasta. Do realizacji inwestycji wykorzystywane są środki pochodzące z programów Unii Europejskiej oraz dotacje z zewnętrznych krajowych źródeł finansowania.

Główne inwestycje infrastrukturalne realizowane na terenie Wałbrzycha w 2008 roku:

- przebudowa układu skrzyżowań ul. Broniewskiego z ul. Główną i ul. Kusocińskiego,
- remont budynków administracyjnych Urzędu Miejskiego,
- przebudowa, rozbudowa istniejących obiektów dydaktycznych - budynków szkolnych (wykonanie izolacji w szkole PSP Nr 5 i docieplenie stropodachu w PSP Nr 30),
- Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza poprzez termomodernizację obiektów szkolnych (szkoła podstawowa przy GZS Nr 2, PSP 28, ZSP Nr 2),
- remont i przebudowa boisk w PG Nr 6 i PSP Nr 21,
- budowa uzbrojenia dodatkowego w ramach budowy kanalizacji sanitarnej dofinansowanej z ISPA,
- Przebudowa studni rewizyjnej i odcinków kanału deszczowego w ciągu ul. Andersa oraz wykonanie renowacji kanału na całym pozostałym przebiegu kanału w ulicy,
- Modernizacja i rozbudowa hali sportowej przy ul. Chopina w Wałbrzychu,
- Remont stadionu przy ul. Dąbrowskiego.

VI. Oświata i Kultura

Oświata

Gmina Wałbrzych jest organem prowadzącym dla przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów. Dla szkół ponadgimnazjalnych organem prowadzącym jest Powiat Wałbrzyski. Województwo Dolnośląskie jest organem prowadzącym dla 2 gimnazjów o charakterze regionalnym. W Wałbrzychu funkcjonują również przedszkola i szkoły, dla których organem prowadzącym nie jest jednostka samorządu terytorialnego.

Obecnie w mieście funkcjonuje 16 publicznych szkół podstawowych oraz 1 szkoła niepubliczna, w których naukę w roku szkolnym 2008/2009 rozpoczęło 6067 uczniów. W Wałbrzychu działa również 10 gimnazjów publicznych podległych Gminie oraz 3 gimnazja niepubliczne, w których uczy się łącznie 3498 uczniów. Ofertę edukacyjną uzupełnia Zespół Szkół Muzycznych im. Stanisława Moniuszki, w skład którego wchodzi Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I stopnia i II stopnia oraz Szkoła Muzyczna I stopnia i II stopnia, a także Gimnazjum Sportowe.

Po ukończeniu gimnazjum uczniowie mogą kontynuować naukę w 4 liceach ogólnokształcących, 6

zespołach szkół zawodowych, w tym 5 mających siedzibę na terenie gminy Wałbrzych i 1 na terenie Szczawna Zdroju oraz w Centrum Kształcenia Ustawicznego.

Przygotowanie zawodowe uczniowie szkół ponadgimnazjalnych mogą zdobywać bezpośrednio w zakładach pracy, w warsztatach szkolnych lub w Centrum Kształcenia Praktycznego. To ostatnie jest nowoczesną placówką dydaktyczną przygotowaną również do przeprowadzania egzaminu zewnętrznego z przygotowania praktycznego.

Wałbrzych, jako lokalne centrum edukacyjne oferuje również możliwość zdobycia wykształcenia na poziomie wyższym na następujących uczelniach:

- Politechnika Wroclawska - Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Wałbrzychu,
- Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze, Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Wałbrzychu,
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu,
- Wałbrzyska Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości,

Instytucje kultury

Wałbrzych pełni funkcję głównego ośrodka kulturalnego powiatu wałbrzyskiego. W mieście mają swoją siedzibę:

- Teatr Dramatyczny im. J. Szaniawskiego,
- Teatr Lalki i Aktora,
- Filharmonia Sudecka,
- Muzeum oraz jego oddział Muzeum Przemysłu i Techniki,
- Wałbrzyski Ośrodek Kultury,
- Zespół Pieśni i Tańca „Wałbrzych”
- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna „Biblioteka Pod Atlantami”,
- Wałbrzyska Galeria Sztuki BWA “Zamek Książ”,
- Galeria „Civitas Christiana”.

VII. Historia

Historyczne początki miasta sięgają XII wieku. Prawa miejskie uzyskał Wałbrzych w XV wieku. Po wygaśnięciu rodu Piastów Wałbrzych był własnością niemieckich rodów rycerskich początkowo Schaffgotsch'ów następnie Czettritz'ów i Hochberg'ów. Pierwsze wzmianki o górnictwie węglowym pochodzą z 1536 roku. Ośrodkiem przemysłowym Wałbrzych stał się dopiero w XIX wieku. Po upadku tkactwa lnianego górnictwo stało się gałęzią dominującą w Wałbrzychu, w tym czasie narodził się też przemysł ceramiczny i szklarski.

Najciekawsze ślady przeszłości pozostałe do dziś to:

- Zamek Książ, trzeci co do wielkości zamek w Polsce, otoczony pięknym parkiem utrzymanym w stylu angielskim, dziś stanowi urzekający konglomerat wielu stylów architektonicznych; imponująca bryła zamku posiada ponad 400 pomieszczeń w tym reprezentacyjne sale, którym przywrócono dawny blask, salony wystawowe, sale konferencyjne oraz wygodne wnętrza hotelowo-gastronomiczne,
- Państwowe Stado Ogierów „Książ”,
- Staromiejski Rynek,
- Palmiarnia Lubiechów,
- dawny pałac rodu Czettritz'ów zbudowany w latach 1604-1628,
- były pałac kupiecki rodziny Albertich, zbudowany w 1801 r. w stylu klasycystycznym, obecnie siedziba Muzeum eksponującego bogate zbiory z zakresu geologii, górnictwa, ceramiki i historii miasta,
- Muzeum Przemysłu i Techniki ulokowane w obiektach byłej kopalni prezentujące górnictwo i historię miasta,
- Kościółek p.w. Matki Boskiej Bolesnej zbudowany w 1305 r., gruntownie przebudowany

w stylu barokowym około 1720 roku.

VIII. Turystyka

Malownicze położenie w Górach Wałbrzyskich, niedalekie sąsiedztwo Gór Kamiennych i Sowich, zabytki, obiekty rekreacyjne - to wszystko stwarza niepowtarzalne warunki do uprawiania sportu, różnych form turystyki i rekreacji przez cały rok:

- dla amatorów kolarstwa szosowego i górskiego to wymarzone okolice do uprawiania sportu. Na drogach i ścieżkach Wałbrzycha rozgrywanych jest wiele krajowych i lokalnych wyścigów kolarskich. Na terenie miasta wytyczono i oznaczono kilka tras rowerowych, między innymi: wokół Książańskiego Parku Krajobrazowego, wokół góry Borowa, wokół góry Ptasia Kopa oraz trasę na górę Chełmiec. W 2004 roku w Wałbrzychu odbyły się Mistrzostwa Europy w kolarstwie górskim,
- przez miasto biegnie wiele szlaków turystycznych prowadzących po okolicznych pasmach górskich, wiodących do punktów widokowych, miejsc pamięci, pomników przyrody,
- entuzjaści jazdy konnej mogą oddać się swojemu hobby korzystając z usług Stada Ogierów Książ. Właśnie tu odbywają się wyścigi, zawody w powożeniu i ujeżdżeniu oraz międzynarodowe aukcje koni,
- dla sympatyków lotniarstwa w pobliżu Wałbrzycha znajduje się ośrodek sportów paralotniarskich,
- zimą – górzysty teren, długo utrzymująca się pokrywa śnieżna oraz pobliska sieć wyciągów narciarskich i baza towarzysząca, stwarzają warunki do uprawiania „białego szaleństwa”. W okolicach Wałbrzycha rozgrywany jest corocznie międzynarodowy bieg narciarski pn. Bieg Gwarków.

Wałbrzyska baza noclegowa dysponuje kilkuset miejscami. Największą ilość miejsc posiadają: Hotel „Książ” przy ul. Piastów Śl. 1, Hotel QUBUS przy ul. Wysockiego 45, Hotel „Maria” przy ul. Wrocławskiej 134b i Dom Wycieczkowy „Harcówka” położony w Parku Sobieskiego.

Do dyspozycji turystów pozostają hale sportowe, kryte pływalnie i jedna otwarta z polem namiotowym, korty tenisowe i siłownie oraz sieć placówek gastronomicznych. Pobliskie uzdrowiska Szczawno-Zdrój i Jedlina-Zdrój oferują różnorodne zabiegi lecznicze oraz wody mineralne.